

1989.10.11 N1556

911
22
Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui

Dėl Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsako "Dėl maldos namų, vienuolynų ir religinių bendruomenių gyvenamųjų namų nacionalizacijos".

Kultūros darbuotojų, tikinčiųjų kolektyviniuose laiškuose, publikacijose spaudoje keliamas reikalavimas panaikinti Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1948 m. birželio 19 d. įsaką "Dėl maldos namų, vienuolynų ir religinių bendruomenių gyvenamųjų namų nacionalizacijos", "kuo greičiau pripažinti neteisėtais stalinų, chruščiovų-brežnevų ateistinio siautėjimo padarinius" (žr. "Literatūra ir menas", 1989 m. vasario 11 d.).

Religijų reikalų tarybos įgaliojimo įstaigos duomenimis, įgyvendinant šį įsaką, buvo nacionalizuotos visos bažnyčios, visi vyrų ir moterų vienuolynai, daugybė klebonijų, kitų religinėms bendruomenėms priklaususių pastatų, kurie buvo įskaityti į komunalinį fondą. Dalis nacionalizuotų bažnyčių buvo uždarytos. Iš 1940 metais Lietuvoje buvusių 716 katalikų bažnyčių buvo belikusios tik 602 veikiančios bažnyčios. Buvo uždarytos visos parapišės ir vienuolynų bažnyčios, visos koplyčios (pastarųjų buvo 314). Paliktos veikti bažnyčios pagal sutartį buvo perduotos naudotis religinėms bendruomenėms, bet nuosavybės teisių jos neteko.

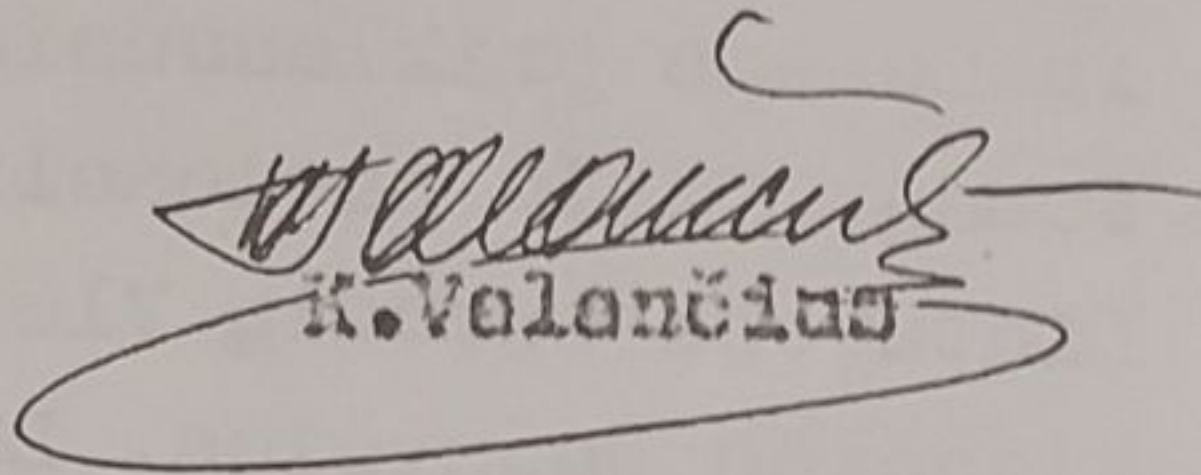
Pastaruoju metu dalis kulto pastatų, buvusių religinių bendruomenių gyvenamųjų namų Ministrų Tarybos ir vykdomųjų komitetų sprendimais gražinama tikintiesiems. Vien bažnyčių gražinta daugiau kaip 20. Tačiau daug nacionalizuotų pastatų dar negražinta. Jų skaičius nežinomas. Vien tik Vilniuje šiuo metu ne pagal paskirtį naudojami 22 maldos namai, Kaune - 7 maldos namai, neskaičiuojant vienuolynų ir kitų pastatų.

Gražinant maldos namus, iškyla klausimas, kas turi teisę juos gražinti tikintiesiems: ar rajono(miesto) vykdomasis, ar respublikos Ministrų Taryba, nes šie klausimai Lietuvos TSR Aukščiau-

siosios Tarybos Prezidiumo įsake dėl nacionalizacijos neaptarti. Iškyla ir kitas klausimas: kokios teisės pagrindu šie pastatai turi būti grąžinami: ar jie turi būti grąžinami pagal sutartį religinėms bendruomenėms naudotis, ar jų nuosavybėn? Šiuo metu religinės bendruomenės nuosavybėje yra maldos namai, kiti pastatai, kurie pastatyti po nacionalizacijos pravedimo. Pavyzdžiui, Klaipėdos bažnyčia yra religinės bendruomenės nuosavybė, o grąžinama kurios nors kaimo parapijos anksčiau nacionalizuota bažnyčia, sutinkamai su LTSR ATP 1976 m. liepos 28 d. įsaku patvirtintais Religinių susivienijimų nuostatais, turi būti perduota religinei bendruomenei tik tikinčiųjų naudojimuisi, o ne nuosavybėn.

Be to, nėra duomenų kiek pastatų, priklaususių bažnyčiai, jau grąžinta, kiek bus grąžinta artimiausiu metu, kiek pastatų ir kam jie priklauso, kurių grąžinti nėra galimybės šiuo metu ir perspektyvoje. Visi šie klausimai kelia tikinčiųjų nepasitenkinimą, reikalauja gilesnės analizės, aptarimo ir sprendimų. Todėl Religijų reikalų tarybos prie TSRS Ministrų Tarybos įgaliojimo įstaiga siūlo pavesti LTSR Ministrų Tarybai sudaryti iš suinteresuotų ministerijų ir žinybų atstovų komisiją šioms klausimams išanalizuoti ir pateikti pasiūlymus LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui.

Religijų reikalų Tarybos prie TSRS
Ministrų Tarybos įgaliojimo

K. Valančius